ABDULLAH BİN ÜMM-İ MEKTÛM (radıyallahü anh)

Eshâb-ı kiramın ilk îmân edenlerinden. Resûlullah'ın ikinci müezzini ve Medine vâlisidir. İsmi önceden Husayn iken, Peygamber efendimiz "Abdullah" olarak değiştirdi. İsminin Amr olduğu da rivâyet edilir. Lakabı Ümm-i Mektûm'dur. Ümmü'l-

Mü'minîn Hadîcet-ül-Kübrâ'nın (radıyallahü anha) dayısı Kays'ın oğludur. Annesi Ümm-i Mektûm Âtike binti Abdullah el-Muhzûmiyye'dir. Mekke'de bi'setten önce doğdu.

İbni Ümm-i Mektûm, (radıyallahü anh) Peygamberimizin (aleyhisselâm) İslâmiyeti anlatmaya başladığı ilk zamanlarda îmân ile şereflenerek müslüman oldu. Mekke'de kâfirlerin zulüm ve eziyetleri dayanılmaz hâle gelmesi ve Medineli müslümanlara dîni esasları öğretmek için Medîne-i Münevvere'ye hicret etti. Âmâ olup, sesi çok gürdü. Sabah namazında, önce Hazreti Bilâl, sonra İbni Ümm-i Mektûm (radıyallahü anh) ezan okurdu. Kâfirler ile silahlı mücâdele başlayınca gazve ve seriyelerde vazîfe aldı. Harblere katılıp, gür sesiyle düşmanın moralini bozardı. Bazı savaşlarda Peygamber efendimiz O'nu Medîne-i Münevvere'de vâli olarak bırakırdı. Peygamberimizin zamanında onüç defa Medine'de kalıp, vâlilik ve imamlık yaptı. Hazreti Resûlullah, kendisine çok iltifât edip, dâima gönlünü alırdı. Medine'de vâlilik ve imametle vazîfelendirilmesi âmâ haliyle sefer ve muharebelere katılmasının güç olmasındandır. Bir defasında Resûlullah (aleyhisselâm) insanlara dinimizin esaslarını anlatırken İbni Mektûm (radıyallahü anh) yanına geldi. Peygamberimiz meşgûliyetinden, alâkalanmakta geç kaldı. Fakat, daha cevap vermeden Kur'ân-ı kerîm'in sekseninci sûresi olan Abese sûresinin ilk on âyet-i kerîmesi indi. İlâhi emir üzerine Peygamberimiz daha fazla alâkalanıp, iltifâtını arttırdı. Hatta O'na "Merhaba! Ey Rabbimin bana itab ve ikâzında bulunmasına sebep olan kişi!" diye iltifât edip, yanına oturtur, halini hatırını sorardı. Hâne-i se'âdetine alıp, onunla sohbet ederdi. Bir defasında yine Peygamber efendimizi ziyâret için evine gelmişti. Resûlullah'ın huzûruna girmek için müsaade istedi. Zevcât-ı tahirattan (Peygamberimizin mübârek hanımlarından) Ümm-i Seleme (radıyallahü anha) ve Hazreti Meymûne (radıyallahü anha) da Hazreti Resûlullahın huzûrundaydılar. Resûlullah O'nun eve girmesine müsaade ettikten sonra hanımlarına: "Çekilin ve saklanın" buyurdu. Hanımlar da "Bu adamın iki gözü de görmez. Niçin çekilelim?" diye suâl edince, Peygamberimiz "O görmüyorsa siz de görmüyor değilsiniz ya!" buyurdu.

Veda Haccı'na katıldı. Peygamberimiz Veda Hutbesi'ni okurken, gür sesiyle hutbeyi tekrarladı. Hazreti Ebû Bekir'in hilafetinde müezzinlik, Hazreti Ömer devrinde de İslâm ordusunda vazîfe aldı.

Abdullah bin Ümm-i Mektûm (radıyallahü anh) hazretleri Kur'ân-ı kerîmi ezbere bilenlerdendi. Kur'ân-ı kerîmin kırâatini öğretirdi. Resûlullah'ın (aleyhisselâm) buyurduklarını unutmamak için devamlı sohbetlerinde hadîs-i şerîf rivâyet ederdi. Abdullah bin Şeddad, Abdurrahmân bin Ebî Leylâ, Âsım bin Rezin el-Esedi talebeleri arasındaydı. Sohbet âşığıydı. Evi Mescid-i Nebeviye uzakta olmasına rağmen dâima gelirdi. Mescide gelirken Hazreti Ömer yardım ederdi. Mücâhid olup, cihadlara dâima katılmak isterdi. Gözleri görmediği için fiilen katılamamaktan çok üzülürdü. Fakat, katıldıklarında da gür sesiyle düşmanın moralini bozması, müslümanları sevindirip kâfirleri de kahr ederdi. İranlılarla yapılan harblerden Kadisiyye Muharebesi'nde de bulundu. Hicrî 15 (m. 636) senesinde yapılan Kadisiyye Meydan Muharebesi'nde, elinde sancak olduğu halde bir tepeye çıktı. Gür sesiyle düşmanın moralini bozdu. Ümm-i Mektûm'un (radıyallahü anh) bu muharebede şehîd olduğu veya dönüşünde vefâtı rivâyet edilir.

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) El-İsâbe cild-2, sh. 523, 524

2) Sîret-i İbn-i Hişâm cild-1, sh. 198

3) Tabakât-ı İbn-i Sa'd cild-4, sh. 205

4) Ensâb-ül-eşrâf cild-1, sh. 151, 152

5) Ravd-ül-ünf cild-1, sh. 228

6) Medârik cild-3, sh. 361, 362

7) Eshâb-ün-nüzûl sh. 233, 234

8) İnsân-ül-uyûn cild-1, sh. 304, 305